

Organisaatio	Kommentti	Vastaus
YDHF lakitiimi	Johdanto antaa kattavan kuvan suosituksen tavoitteista ja tietopohjasta. Jatkovalmistelussa voisi kuitenkin olla hyödyllistä avata nykyistä konkreettisemmin: miten suositus suhteutuu vuoden 2024 kansallisiin ravitsemussuosituksiin, miten tutkimusnäyttöä on arvioitu, sekä miten lasten ja nuorten muuttunut ruokaympäristö on huomioitu. Lisäksi olisi hyödyllistä nostaa esiin sosioekonomisten terveyserojen vaikutus ravitsemukseen.	Kiitos kommentista. Johdannossa on jo huomioitu suhde pohjoismaisiin ja kansallisiin ravitsemussuosituksiin 2024, tutkimusnäytön systemaattinen arviointiprosessi sekä ruokaympäristön merkitys ruokavalinnoille. Terveyttä edistävien ruokien saatavuus kaikille väestöryhmille on myös mainittu. Nämä teemat ovat siten jo läsnä suositustekstissä. Sosioekonomisten terveyserojen eksplisiittinen käsittely on laaja politiikkakysymys, joka ylittää ravitsemussuositusten varsinaisen tieteellisen mandaatin, eikä sen lisääminen johdantoon toisi lisäarvoa suosituksen ydinviestiin.
-	Johdannossa ylipainosta ja lihavuudesta puhutaan ongelmalähtöisesti (=kasvava terveysongelma / katkaista epäedullinen painonkehitys) sekä kapeanäköisesti (elintapojen lisäksi olisi tärkeä kertoa lihavuuden monisyisyydestä, ei vain elintavoista, mm. biologiset, sosiaaliset ja ympäristöön liittyvät tekijät).	Muutettu lausetta seuraavasti: "Ylipainon taustalla vaikuttavat biologiset, psykologiset ja sosiaaliset tekijät sekä yhteiskunnalliset rakenteet."
Syömishäiriöliitto - SYLI ry	s12r 7-8 muotoilu ehdotus: lihavuuden taustalla vaikuttavat monet tekijät, muun muassa epäterveellinen ruokavalio jne	Muutettu lausetta seuraavasti: "Ylipainon taustalla vaikuttavat biologiset, psykologiset ja sosiaaliset tekijät sekä yhteiskunnalliset rakenteet."
Suomen Lastenlääkäriyhdistys ry, HUS, Helsingin yliopisto	Johdanto oli selkeä.	Kiitos kommentista.

Suomen Kättilöliitto - Finlands Barnmorskeför bund ry	Selkeä, ei lisättävää.	Kiitos kommentista
Itä-Suomen yliopisto	Erittäin perusteellinen ja pitkä: tarpeen mahtua yhdelle sivulle! Tiviistykseen tarve! Kirjoitusasu sellainen, että sen sisältö jää muistiin kertalukemisella; tässä kertalukemisesta tuskinh jää muistiin mitään ainakaan minulle! Tarpeen vielä pohtia keskeiset, tärkeimmät kohdat! Annetaan ohjeita on normatiivinen, autoritääninen muoto korvataan jokaisessa esiintyvässä kohdassa muotoon löytyy vinkkejä Onko suosituksen lukjuohje lainkaan tarpeen? Vierastaan taas sanaa OHJE! Terveysneuvonta on nykyään korvattu sanalla terveysoheistus vuorovaikutteisena! Muutos tarpeen!	Kiitos huomiosta
Elintarviketeollisuusliitto ry	-	

Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK r.y.	s.12, r. 2-3 “...kun taas punaista lihaa ja maitovalmisteita syödään liikaa.” Maitotuotteiden käytön vähentämiselle ei ole kansanterveydellistä perustetta. Ehdotetaan lausetta uudelleen muotoiltavaksi: ”Suomalaisten lasten ja nuorten ruokavalioissa haasteina ovat etenkin täysjyväviljan, kasvien ja palkokasvien vähäinen käyttö, sekä liiallinen tyydyttyneen rasvan, suolan ja sokerin saanti.”	Ei muutosta. Suostus on linjassa kansallisten suositusten kanssa. Alkuperäinen lause on perusteltu ja tieteellisesti linjassa voimassa olevien suositusten kanssa.
Maa- ja kotitalousnaisten Keskus ry, Kehityspäällikkö ruoka, ravitsemus ja kotitalousneuvonta	Hyvä tiivistys lukijalle.	Kiitos kommentista
Imetyksen tukiry	Ei kommentteja	
Helsingin kaupunki, Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala, Terveysasemat ja sisätautien poliklinikka	Ei lausuttavaa.	

Metropolia Ammattikorkeakoulu, Metropolia ammattikorkeakoulu	Ruuan ympäristövaikutukset on tärkeä osa tämän päivän ravitsemusohjausta: Hyvä, että tuodaan esille ruuan terveellisuuden ja ympäristövaikutusten yhteys. Ylipainon ja lihavuuden ehkäisy on nykypäivänä entistä tärkeämpää kansanterveyden edistämiseksi ja onkin hyvä tuoda esille perheiden ruokailutottumusten tärkeä rooli tässä. Hyvä, että suosituksissa huomioidaan terveellisen ravitsemuksen merkitys kehitykselle ja terveydelle raskaudesta alkaen lapsen eri ikäkausiin saakka sekä jollain tasolla perheiden monimuotoisuus, mikä haastaa ammattilaisia entistä yksilöllisempään ohjauskeskusteluun.	Kiitos palautteesta!
ETM (ravitsemustiede). Lausunto pohjaa henkilökohtaisiin mielipiteisiin eli ei edusta työnantajani (Nutricia c/o Danone Oy:n) näkemyksiä.	Johdanto avasi, mihin aihepiireihin keskitytään eri luvuissa ja toi siten kokonaisvaltaisen käsityksen suosituksen sisällöstä.	Kiitos palautteesta!
Suomen ympäristökeskus (Syke)	Sivulla 11 (r. 15) ruoantuotannon rinnalla olisi hyvä mainita myös kulutus, joka on lähempänä perheiden omia vaikutusmahdollisuuksia.	Lisätty ruoankulutus ehdotuksen mukaisesti

Allergia-, Iho- ja Astmaliitto ry	Allergia-, iho- ja astmaliitto toivoo, että johdannossa otettaisiin vielä vahvemmin huomioon osallisuus ja arjen sujuvuus lapsiperheissä.	Kappaleissa on pyritty ottamaan huomioon osallisuus ja arjen sujuvuus perheissä. Ei muutosta johdantoon.
Vegaaniliitto ry	s. 13 rivi 25-26: "Keskimääräisen ruokavalion ilmastovaikutuksista valtaosa johtuu eläinperäisten tuotteiden käytöstä (65 %)." Jos prosenttilukema on RuokaMinimistä (2019) on eläinperäisten tuotteiden osuus ruokavalion ilmastovaikutuksista 69 %. Liha- ja maitotuotteiden osuus (ilman kalaa ja kananmunia) on RuokaMinimi-loppuraportin mukaan 65 %. Raportti: "Lihat ja maitotuotteet dominoivat nykyisen ruokavalion ilmastovaikutuksissa (Kuva 2.24). Yhteensä niiden osuus on 65 % ruokavalion ilmastovaikutuksesta (Kuva 2.25)." Kuvassa 2.25 on esitetty myös kalan ja munien osuus.	Muutettu lausetta seuraavasti: "Ylipainon taustalla vaikuttavat biologiset, psykologiset ja sosiaaliset tekijät sekä yhteiskunnalliset rakenteet." Poistettu prosenttimäärä tekstistä.
Sosiaali- ja terveysministeriö	Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon näkökulmasta olisi hyödyllistä tuoda selkeämmin esiin, että ruokailutottumuksiin vaikuttavat merkittävästi myös koulupäivän rakenteet, oppilaitosympäristö ja tarjolla olevat vaihtoehdot, ei pelkästään yksilön tai perheen valinnat.	Ei muutosta, ei oikeastaan koske tätä suositusta, vaan enemmän kouluruokailusuositusta

Ravitsemusterapeuttien yhdistys ry	Sivu 12, rivit 27–28: ”...terveyttä edistävät ateriat ja välipalat sekä kuvata sitä, miten ruokavalioon voi lisätä, esimerkiksi palkokasveja, kuitua, kasviksia, marjoja ja hedelmiä.” Esimerkkiluettelossa kuitu tulisi vaihtaa viimeiseksi: ...esimerkiksi palkokasveja, kasviksia, marjoja ja hedelmiä sekä kuitua. Muutos siksi, että muut ovat elintarvikkeita ja kuitu ei.	Korjattu ehdotuksen mukaisesti.
Syöpäjärjestöt	s. 12, rivit 7–8 on kirjoitettu: ” Ylipainoon vaikuttavat epäterveellinen ruokavalio, vähäinen liikunta ja runsas ruutuaika”. Ehdotus - >”Yksilötasolla ylipainoon vaikuttavat muun muassa epäterveellinen ruokavalio, vähäinen liikunta ja runsas ruutuaika, sekä monet ruokakäyttäytymiseen vaikuttavat tekijät...” > Kyseessä on kuitenkin vahvasti rakenteellinen ongelma ja mm. stigman vähentämisen/välttämisen vuoksi tämä näkökulma voisi olla tärkeä huomioida heti johdannossa. Major, B., Hunger, J. M., Bunyan, D. P., & Miller, C. T. (2014). The ironic effects of weight stigma. Journal of Experimental Social Psychology, 51(1), 74–80. https://doi.org/10.1016/j.jes.2013.11.009	Lause korjattu ehdotuksen mukaisesti

Ruokakasvatus yhdistys Ruukku ry, Lausunto laadittu yhdessä Ruukun ravitsemusasiainkuntien (ETM/FM) kesken.	s. 12 r. 7-8 "Ylipainoon vaikuttavat epäterveellinen ruokavalio, vähäinen liikunta ja runsas ruutuaika." Muutkin tekijät vaikuttavat, tästä olikin jo hyviä aikaisempia kommentteja ja muokausehdotuksia.	Lause korjattu ehdotuksen mukaisesti
Terveiden ja hyvinvoinnin laitos THL, Ravitsemustieteen ja Terveystieteiden tutkimuskeskus	Sivu 11, rivi 30, "huomioida"-verbin käyttö. Kannattaa tarkistaa koko suositustekstin osalta, että huomioida-verbin käyttö on Suomen kielen lautakunnan suosituksen mukaista. Huomioida-verbiä käytetään usein, vaikka tarkoitetaan oikeasti "ottaa huomioon". Taivutusmuodoissa vastaavasti: huomioiden = ottaen huomioon huomioidaan = otetaan huomioon huomioimista = huomioon ottamista https://kielikello.fi/huomioida-ennakoida-ja-vaieta-kielilautakunnan-puntarissa/	verbin käyttöä tarkennettu
Suomen Sydänliitto ry	s. 11 r.8-9 ruokakasvatus- ja ravitsemusohjeus ovat tässä kohtaa turhaa, koska mainitaan laajennus ja päivitys heti rivillä 10.	Ei muutosta tekstiin
Satakunnan ammattikorkeakoulu, Työikäisten ravitsemuksen tutkimuskärki	Johdanto antaa selkeän kokonaiskuvan siitä, mitä uudistetussa suosituksessa käsitellään.	Kiitos palautteesta!

Suomen Terveystieteiden seura STHL ry	S. 11, r. 17: Riville lisäys myös ennen raskautta.	Lisätty ennen raskautta
--	--	-------------------------